

KARABÜK İLİ MERKEZ KARTALTEPE MAHALLESİNDE MEYDANA GELEN KÜTLE HAREKETİNDE İNSAN FAKTÖRÜNÜN ETKİSİ

ÖZET

İnsanlığın var oluşundan beri yaşam alanları, yerleşkeleri, konum seçimleri insanlar için önemli olmuştur. Tarihte var olan gelmiş büyük uygarlıkların birçoğu yerleşkelerini; su kenarlarına ya da su kaynaklarına yakın yerlere kurmalarına özen göstermeleri suyun uygarlık açısından ne denli önemli olduğunun en açık ifadesidir.

İnsanlar, özellikle yaşam alanları konusundaki tercihlerini; su kaynaklarına yakın, iklimi ılıman olan, bitki örtüsünün verimli olduğu alanlardan yana kullanmış fakat insanların bu tercihi akarsu taşkınlarına ve sellere maruz kalınmasına yol açmıştır. Eğimli arazilerin topuk kısımlarında ya da üzerlerinde yerleşim oluşumları da kütle hareketi riski taşıyan alanlar olmuştur.

Günümüzde imara açılan ya da yerleşke olarak seçilen alanlarda imar etüdü, zemin etüdü, kaya ıslahı, dere ıslahı gibi çalışmalar yapılarak kütle hareketleri, sıvılaşma, taşkın gibi riskler belirlenip önlemler alınabilmektedir. Daha güvenli yaşam alanları oluşturmak için yapılan etüt ve iyileştirme çalışmaları sırasında ya da sonrasında, beklenmeyen etkiler ortaya çıkarak kütle hareketlerini tetikleyebilmektedir. Bu kütle hareketlerinin varlığı, yer seçimi çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda kütle hareketlerini tetikleyen etkenler beşeri nedenlerden de kaynaklanabilmektedir. Kütle hareketlerini (heyelanı) tetikleyen beşeri etkenlerden biriside su kaçaklarıdır. Bu çalışmada; Beşeri faktörlerin kütle hareketleri üzerindeki etkisine farkındalık oluşturmak amaçlanmış olup Karabük İli Merkez Kartaltepe Mahallesi'nde 2015 yılında meydana gelen kütle hareketi incelenmiştir.

Kartaltepe Mahallesi'nin Şahin Tepesi Caddesi'nde, içme suyunda kullanılmak üzere önceki tarihlerde inşa edilmiş su depoları bulunmaktadır. Su depolarının belirli aralıklarla bakım onarımının yapılmaması veya su deposundan şehirlere suyu taşıyan tahliye borularının yer altında herhangi bir nedenle yıpranması, basınca maruz kalması sonucu patlaması ile sızan su, bahsi geçen mahallede kütle hareketini meydana getirmiştir.

İnceleme alanında jeofizik çalışma olarak 4 adet MASW (Multichannel Analysis of Surface Waves) ve 1 adet rezistivite çalışması uygulanmış olup yapılan rezistivite ölçümüne göre Şahin Tepesi Caddesi'nde 7.34m ile 50.5m arasında suya doymuş zemine rastlanmıştır. Litoloji ise Eosen yaşlı filiş karakterinde kil ve marndan oluşmaktadır. En üst birimde 2-3 m kalınlığında yamaç dolgusu bulunmaktadır. Bölgedeki suyun varlığıyla üst kısımda bulunan yamaç dolgusunda güney yönlü bir kayma hareketi meydana gelmiştir. Sonuç olarak bölgede

yer alan iki adet su deposunun belirli periyotlarla bakımlarının yapılmamış olması (gerek su deposunun kendisi gerekse şehre su taşıyan borular) ile su zemine sızmış ve kütle hareketini tetiklemiş bu da bize heyelan olayının doğal kaynaklı sebeplerle birlikte beşeri faktörlerinde nedenli önemli olduğunu göstermektedir.